

*Т. Дарманська,
доцент кафедри економічної
теорії та підприємництва
ХГУП, кандидат економічних
наук, доцент*

ПРО СПРОЩЕНУ СИСТЕМУ ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

З метою державної підтримки малого підприємництва на Україні, створення сприятливих умов для використання суб'єктами малого підприємництва державних, фінансових, матеріально-технічних та інформаційних ресурсів, а також науково-технічних розробок і технологій, запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, фінансової підтримки інноваційних процесів, створення сприятливих умов для залучення до підприємницької діяльності соціально незахищених категорій населення – інвалідів, жінок, молоді, звільнених у запас військовослужбовців, безробітних були введені альтернативні методи оподаткування, обліку та звітності, серед яких значна роль приділяється спрощеній системі оподаткування, обліку та звітності. Порядок та особливості впровадження спрощеної системи бухгалтерського обліку визначаються Указами Президента України № 727/98 від 03.07.1998 року та № 456/98 від 12 травня 1998 року і Законом № 2063 – III від 19 жовтня 2000 року. Указом Президента України передбачено, що "...спрощена система оподаткування, обліку та звітності запроваджується для суб'єктів малого підприємництва – юридичних осіб будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, в яких за рік середньо-облікова чисельність працюючих не перевищує 50 осіб і обсяг виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за рік не перевищує 1 млн. грн.[5]. Особливістю спрощеної системи бухгалтерського обліку є те, що, по-перше, вона діє поряд із загальною діючою системою оподаткування; по-друге, запроваджується на підприємствах, що підлягають визначенню як такі, що займаються підприємницькою діяльністю; по-третє, рішення відносно її запровадження приймаються підприємством самостійно; по-четверте, суб'єктам підприємницької діяльності дається право на вибір не тільки системи оподаткування, але й самої ставки спрощеної системи оподаткування, організації обліку та звітності. "Спрощена система оподаткування, обліку та звітності передбачає заміну сплати встановлених законодавством податків і обов'язкових платежів сплатою єдиного податку; застосування спрощеної форми ведення документів бухгалтерського обліку та звітності". [5] Згідно з Указом суб'єкт малого підприємництва, який сплачує єдиний податок, не є платником таких видів податків і зборів (обов'язкових платежів):

- податку на додану вартість, крім випадку, коли юридична особа обрала спосіб оподаткування доходів за єдиним податком за ставкою 6 %;
- податку на прибуток підприємств;
- плати (податку) за землю;
- збору на спеціальне використання природних ресурсів;
- збору до Державного інноваційного фонду;
- збору на обов'язкове соціальне страхування;
- комунального податку;
- податку на промисел;
- збору на обов'язкове державне пенсійне страхування;
- внесків до Фонду України соціального захисту інвалідів;

- внесків до Державного фонду сприяння зайнятості населення.

Найбільш сприятливі умови для впровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності виявилися на підприємствах, що займаються наданням послуг. Більше нарікань відносно впровадження спрощеної системи обліку - на підприємствах, що займаються виробництвом та торгівлею. Такий стан пояснюється тим, що на підприємствах сфери послуг низькі операційні витрати, на підприємствах інших видів діяльності витрати на виробництво продукції та торгівельні витрати досить високі. А оскільки сплата єдиного податку здійснюється згідно виручки підприємства, то після відрахувань податку вони мають низькі фінансові результати.

Підприємствам, що перейшли на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, надається право вибору форми бухгалтерського обліку. Вони можуть обрати один з таких варіантів ведення спрощеної форми бухгалтерського обліку:

- просту форму бухгалтерського обліку;
- форму бухгалтерського обліку з використанням (веденням) реєстрів обліку майна малого підприємства [3], що є ще одним позитивним результатом впровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності на підприємствах малого бізнесу.

Об'єктом оподаткування підприємств - суб'єктів підприємницької діяльності є загальна сума виручки за звітний період. Система формування загальної суми виручки, що є об'єктом нарахування єдиного податку (рис 1).

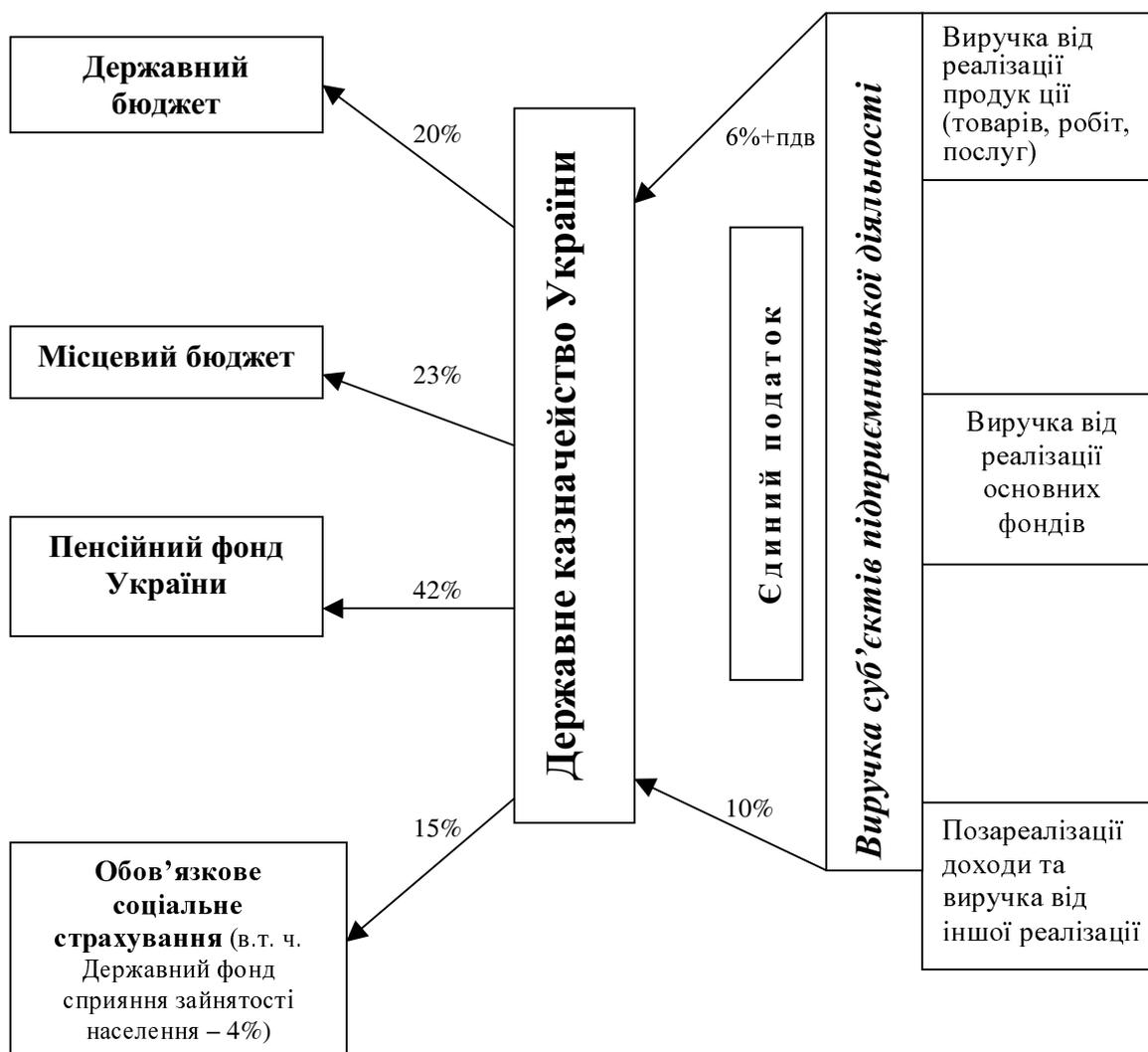

Рис. 1. Система надходження та розподілу єдиного податку

Єдиний податок, що сплачується суб'єктами підприємницької діяльності, має ряд суттєвих, на нашу думку, переваг над іншими формами оподаткування:

1. Спрощується система оподаткування та складання звітності. Оскільки зменшується кількість податків та звітів підприємства перед контролюючими органами, то скорочується час на складання та здавання звітних форм, а при зменшенні розрахунків вірогідність допущення бухгалтером помилок, а значить, і отримання штрафних санкцій падає.

2. Зменшується кількість перевірок зі сторони контролюючих органів.

3. Скорочується кількість законодавчих та нормативних актів, що приймаються до уваги бухгалтером при розрахунку податків. Так як часто вони надають суперечливу інформацію, то при відміні необхідності її уточнення у бухгалтера з'являється час для аналізу діяльності підприємства та виявлення вузьких місць виробництва.

4. Немає підстав для приховування підприємством виручки, оскільки всього шоста чи десята (в залежності від вибору підприємством ставки оподаткування) частина перераховується як основний податок.

5. Підприємства, що перейшли на сплату єдиного податку використовують спрощений План рахунків, який через малу кількість рахунків простіший у використанні.

Для характеристики впровадження на підприємствах малого бізнесу єдиного податку використаємо дані Хмельницького обласного відділення Державного казначейства за 1999 – 2000 роки (таблиця 1).

Таблиця 1

№ п.п	Назви районних та міських відділень	1999 рік		2000 рік		Темпи росту %
		грн.	%	грн.	%	
1.	Білогірське	9040	0,8	30202	0,5	334,1
2.	Вінковоцьке	8333	0,7	24960	0,4	299,4
3.	Волочиське	8505	0,8	27630	0,5	324,9
4.	Городоцьке	13358	1,2	30974	0,5	231,4
5.	Деражнянське	19376	1,7	27269	0,4	140,7
6.	Дунаєвецьке	35956	3,2	68957	1,1	191,8
7.	Ізяславське	8509	0,8	37926	0,6	445,7
8.	Кам.-Подільське	9798	0,9	125168	2,1	1277,5
9.	Красилівське	33693	3,0	82479	1,4	244,8
10.	Летичівське	8158	0,7	8681	0,1	106,4
11.	Новоушицьке	10741	1,0	22283	0,4	207,5
12.	Полонське	21528	1,9	58175	1,0	270,2
13.	Славутське	29197	2,7	91364	1,5	312,9
14.	Старокостянтинівське	13381	1,2	68316	1,1	510,5
15.	Старосинявське	337	0,0	12958	0,2	3845,1
16.	Теофіпольське	2224	0,2	18973	0,3	853,1
17.	Хмельницьке	63667	5,7	785953	13,1	1234,5
18.	Чемеровецьке	17129	1,5	51052	0,9	298,0
19.	Шепетівське	47502	4,2	213338	3,6	449,1
20.	Ярмолинецьке	12501	1,1	41627	0,8	333,0
21.	м.Кам-Подільський	143869	12,8	774464	12,9	538,3
22.	м.Нетішин	50168	4,5	110131	1,8	219,5
23.	м.Хмельницький	553081	49,4	3287256	54,8	594,4
	Разом по області	1120083	100,0	6000136	100,0	535,7

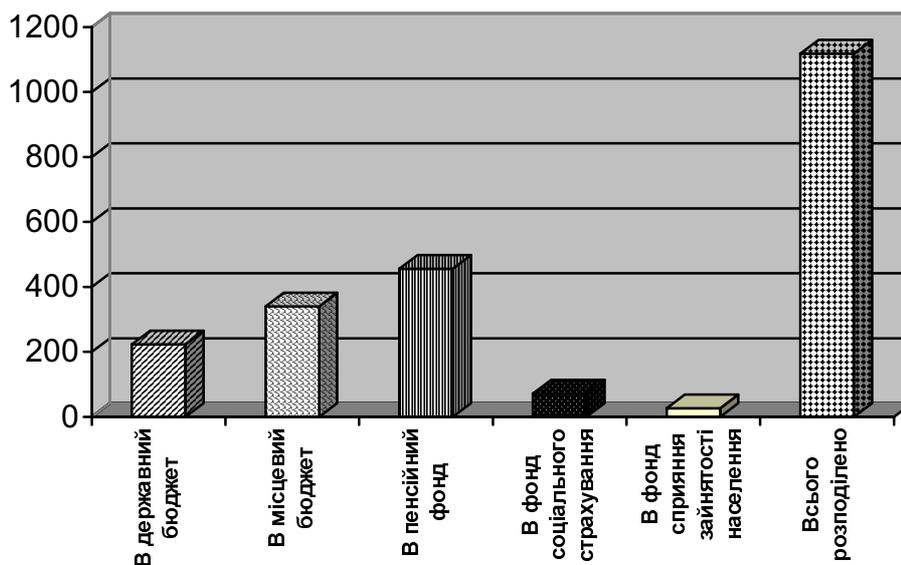

В цілому по області за період, що аналізується, абсолютна величина єдиного податку зросла в 5,4 рази, що говорить про збільшення кількості підприємств, які перейшли на альтернативну систему оподаткування, та загальної величини об'єкта оподаткування. Позитивним для підприємств та країни в цілому є збільшення об'єкта оподаткування по всіх районах області в декілька разів. Так, відрахування єдиного податку підприємствами Кам'янець-Подільського та Хмельницького районів зросли за два роки більше, ніж у 12 разів, Старосинявськонго – в 38,5 разів. У 8,5 раз зросли відрахування єдиного податку підприємствами Теофіпольського району, в 5 разів – Старокостянтинівського, міст Кам'янця-Подільського та Хмельницького. Зростання платежів єдиного податку поповнили Державний та місцеві бюджети, Пенсійний фонд України, Фонди соціального захисту та зайнятості населення. Розподіл отриманого від підприємств єдиного податку за 1999-2000 роки та темпи його зростання показані в таблиці 2 та діаграмами (рис.2).

Таблиця 2

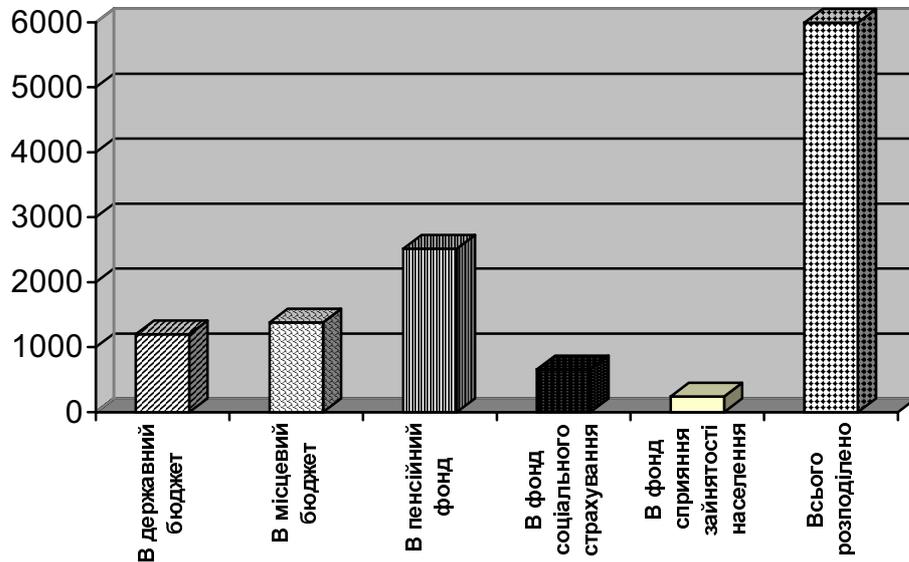
№ п.п	Надходження платежів	1999 рік (тис.грн.)	2000 рік (тис.грн.)	Темпи росту
1.	В державний бюджет	223,4	1199,3	536,7
2.	В місцевий бюджет	340,1	1379,3	405,5
3.	В пенсійний фонд	455,9	2518,4	552,4
4.	В фонд соціального страхування	72,1	659,7	915,5
5.	В фонд сприяння зайнятості населення	26,5	239,8	904,0
6.	Всього розподілено	1118,0	5996,2	536,3

Розподіл єдиного податку Хмельницьким державним казначейством у 1999 р.

Розподіл єдиного податку Хмельницьким державним казначейством у 2000 р.

Темпи зростання відрахувань єдиного податку за 1999-2000 рр.

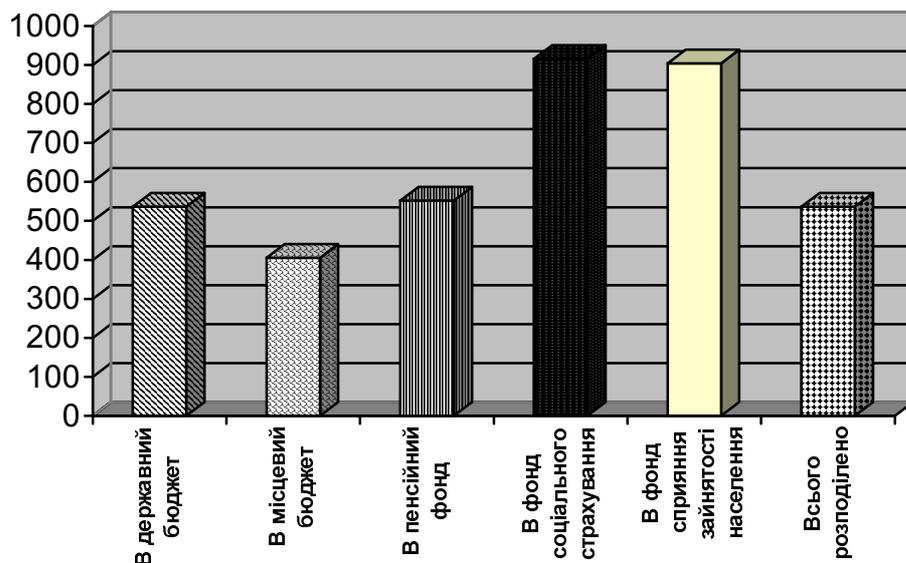

Рис. 2. Розподіл єдиного податку Хмельницьким державним казначейством

Як показують дані, за два роки різко зросли відрахування до фондів соціального захисту, Державного бюджету, що є позитивним фактором зростання добробуту населення. Однак, незважаючи на ряд позитивних факторів по впровадженню спрощених систем оподаткування та звітності, вони мають, на нашу думку, ряд

суттєвих недоліків, усунення яких привело б до покращення фінансового стану підприємств та збільшення відрахувань по податках. Такими недоліками по сплаті єдиного податку є:

1. Невідповідність даних різних нормативних та законодавчих актів.
2. Постійні зміни в законодавчій базі порядку розрахунків як об'єктів оподаткування, так і самих податків.
3. Зменшення кількості покупців продукції чи отримувачів послуг підприємств, що перейшли на сплату єдиного податку, оскільки через неотримання податкової накладної згідно із Законом "Про податок на додану вартість" вони втрачають право на податковий кредит.
4. Відсутність податкового кредиту для суб'єктів підприємницької діяльності не дає право на його бюджетне відшкодування, а значить збільшується собівартість продукції чи послуг.
5. При визначенні єдиного податку застосовується касовий метод, через який підприємства, що сплачують податок, не можуть користуватися альтернативними варіантами розрахунків за відвантажену продукцію чи надані послуги.

1. Про державну підтримку малого підприємництва: Закон України від 19 жовтня 2000 р. № 2063 - III //Офіційний вісник України. – 2000. - № 46. – С. 22-27.

2. Про затвердження спрощеного плану рахунків бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 19 квітня 2001 року № 186 // Все про бухгалтерський облік. – 2001. - № 45 (591). – С.14-16.

3. Про спрощену форму бухгалтерського обліку суб'єктів малого підприємництва: Положення від 30 вересня 1998 року № 196 //Все про бухгалтерський облік. – 1999. - № 17 (320). – С. 16.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва" //Все про бухгалтерський облік. – 2001. - № 37 (583). – С. 60-64.

5. Про державну підтримку малого підприємництва: Указ Президента України від 12 травня 1998 року № 746/98 //Груцинський І.М., Цікало В.І. Збірник законодавства з підприємницького права України. Збірник нормативних актів. – К.: Атіка, 2000. – С.284-286.

6. Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва: Указ Президента України від 3 липня 1998 року № 727/98 // Груцинський І.М., Цікало В.І. Збірник законодавства з підприємницького права України. Збірник нормативних актів. – К.: Атіка, 2000. – С. 286-289.

